

ПОЭМА Я. КОЛАСА „СЫМОН МУЗЫКА“, ЯК АЎТОХАРАКТАРЫСТЫКА

(Да дваццацілецьня літаратурнай дзейнасьці поэты)

Проф. І. Замоцін

У дні, калі мы ўшаноўваем мастакоў слова, прынята большай часткай гаварыць аб пройдзеным імі літаратурна-творчым шляху і падагульняць іх поэтычныя замыслы, сюжэты і тэмы, мастацка-тэхнічныя прыёмы, ідэолёгічныя ўхілы і ідэолёгічныя сьцьверджаньні.

Але ў гэтыя-ж дні, калі перад намі ў цэлым, ва ўсю веліч, паўстае тая ці іншая поэтычная таленавітасьць, мімаволі хочацца ўсьведоміць гэтую таленавітасьць ня толькі з боку вынікаў, але і з боку самое яе прыроды, тэй псыхолёгічнай, чалавечай яе сутнасьці, якая да сучаснага моманту ўсё яшчэ застаецца невядомым іксам ці, як любіць часта гаварыць інтуітыўная крытыка, таямніцай творчасьці.

Навука парознаму падыходзіла і падыходзіць да расчынення гэтай таямніцы. Калісьці імкнуліся зразумець яе мэтафізычна, як натхненьне зверху; цяпер гавораць аб ёй, як аб біолёгічнай праблеме, прыстасоўваюць да яе мэтад псыхоаналізу, увязваюць творчы процэс з умоўнымі рэфлексамі і г. д.

Прырода творчасьці, аднак, паранейшаму застаецца тэй загадкай, каля якое безнадзейна зыходзяцца самыя рознастайныя пункты погляду і мэтоды.

Вось чаму такім каштоўным зьяўляецца ўсякі літаратурны матэрыял, які хоць крыху высвятляе гэту праблему.

Такім матэрыялам прынята лічыць і тыя прызнаньні саміх мастакоў слова аб сваёй творчасьці, якія часткова раскіданы ў іх творах, дзеньніках, лістох і іншых прадуктах іх літаратурнай дзейнасьці.

Такім матэрыялам у вадносінах да творчасьці Якуба Коласа зьяўляецца і поэма „Сымон Музыка“, бо ў ёй аўтар дае цэлы шэраг паказаньняў аб творчасьці поэты наогул і разам з тым, бязумоўна, і аб сваёй творчасьці.

Беларускія поэты нашаніўскае пары, з якое вышаў і Я. Колас, наогул схільны апісваць і характарызаваць сваю творчасць. Гэта робяць у сваіх вершах і Якуб Колас, і Янка Купала, і нябожчыкі Алесь Гарун і Максім Багдановіч і інш.

Самы характар і склад гэтых іх аўтопрызнанняў ці аўтопаказанняў адрозніваюцца асобнымі азнакамі іх эпохі і лёгка ўвязваюцца з тымі соцыяльна-культурнымі ўмовамі, сярод якіх развівалася іх літаратурная дзейнасць.

Калі ў канцы XVIII і ў пачатку XIX ст. поэты падыходзілі да тлумачэння свае поэтычнае таленавітасці філэзофскім шляхам, карыстаючыся прадпасылкамі рацыяналізму ці ідэалізму, калі ў другой палове XIX ст. гэты падыход да тлумачэння прыроды творчасці зрабіўся больш рэальным, натуралістычным, нават пачаў апірацца на навукова-пастаўленым эксперымэнце,—то ў пачатку XIX стагоддзя, у абставінах насцьпеўшага рэвалюцыйнага руху і мужаўшага адраджэння Беларусі, той-жа падыход да самавызначэння ў беларускіх поэтаў прыняў па пераважнасці нацыянальна-бытавы і соцыяльна-політычны ўхіл, паколькі яны пачалі ўвязваць як пахаджэнне свае творчасці, так і яе характар і мэты з вакольнымі абставінамі жыцця.

Вось чаму ўсе поэты гэтай групы любяць гаварыць аб сваёй творчасці ня толькі як аб праяве іх асабістай псыхікі, але і як аб вывадзе з соцыяльнага жыцця, як аб чымсьці складзеным пад пэўнымі ўмовамі і звязаным пэўнымі задачамі грамадзкага служэння.

У гэтых адносінах у сувязі з пастаўленаю мною тэмаю (аб прыродзе творчасці Якуба Коласа) асабліва настойліва прыходзіць сёння на ўспамін нябожчык М. Багдановіч, які, ня гледзячы на свой пераважаючы ўхіл да лірызму, да лірызму вельмі інтымнага, любіў якраз у вышэйпаказаным сэнсе вытлумачваць сваю творчасць і творчасць наогул.

Ён, як вядома, прысьвяціў пытанню аб прыродзе поэтычнае творчасці ня толькі шэраг вершаў, але і некалькі мастацка-прозаічных натак у выглядзе невялікіх апавяданняў. Гэтай тэме прысьвечаны яго „Апокрыф“, „Аповяданьне аб іконьніку і залатару“, „Шаман“, „Сон-трава“ і „Музыка“. Прыстасавальна да пастаўленае мною тэмы асабліва заслугоўваюць увагі апошнія два апавяданьні.

У першым з іх, якое знаходзіцца пакуль што ў рукапісе і напісана на расійскай мове, М. Багдановіч разгортвае перад намі сваеасабліва скомпанаваную ім легенду аб нараджэнні поэтаў-казачнікаў. Гэроем гэтай легенды зьяўляецца, як і ў поэме „Сымон Музыка“, хлапчучок-пастушок.

„Лег раз—расказывае автор—один белоголовый мальчик-подпасок в степи у ручья, поглядывая за стадом, сорвал попавшуюся под руки былинку, попробовал ее понюхать, да тут же и заснул: это сон-трава ему попалась. Печет жаркое солнце ему голову, синяя муха, жужжа, опустилась на его лицо,—но ничего не чувствует мальчик, крепко спит, и снятся ему незабываемые сны“. Он видит во сне Ивана-Царевича, скачущего за жар-птицей на сером волке; видит Саур-богатыря на перекрестке трех дорог; видит сестрицу Аленушку с братцем Иванушкой;

видит орла, который держит в когтях злого вещего ворона; видит дивную Феникс-птицу; видит и неизбывное горе-злосчастье... и много других сказочных чудес и небылиц переживает он во сне.

„Так сон за сном идет, друг дружку догоняют, и не проснуться бы мальчику-подпаску во век, если бы только не пастух. Заприметил он, что подпасок спит, а скотина тем временем разбредается, подошел и порядком таки его в сердцах трянул. Выпала из рук у паренька сонтрава, и пробудился он. Но не идут виденные сны у него из головы. Стал он людям их говорить, а люди над ним смеются: „Полно тебе небылицы сказывать. Ты бы лучше за стадом присмотрел“.

„Но не послушал их мальчик. Бросил он дом свой, все оставил и всю жизнь свою ходил по земле, сны свои дивные рассказывал“. Кто смеялся над ним, кто радостно слушал. А случалось и так, что послушавши его сказок, человек начинал сам жить поэтическими грезами сказочного мира и становился сам поэтом-сказочником. „Не найдет себе покоя такой человек, будет он всю жизнь свою томиться, обо всем этом людям рассказывать... И многие тысячи таких людей—заклае поета сваю легенду—бродили и бродят по земле и рассказывают дивные сказки“.

Такая адна паралель да „Сымона Музыкі“ ў Багдановіча. Тут ёсьць і пастушок, адараны поэтычным дарам; ёсьць і суровая бытавая рэчаіснасьць, якая прымушае яго, як і Сымонку, зрабіцца тулягай, вандруючым артыстым. А галоўнае, тут ёсьць, як і ў поэме Якуба Коласа, спроба вобразна, у форме легенды, вызначыць генэзіс народнага поэты.

Возьмем другое вышэйназванае апавяданьне М. Багдановіча пад назвай „Музыка“, якое зьявілася ў друку ў 1907 годзе.

„Жыў на сьвеце музыка. Многа хадзіў ён па зямлі, ды ўсё граў на скрыпцы. Ёна плакала ў яго руках скрыпка, і такая была ў яго граньні нуда, што аж за сэрца хапала...

„Плача скрыпка, льюць людзі сьлёзы, а музыка стаць і выводзіць яшчэ жаласьней, яшчэ нудней. Ёна балела сэрца, і падступалі к вачом сьлёзы: так і ўдарыўся-б грудзьмі аб зямлю, ды ўсё слухаў-бы музыку, усё плакаў-бы па сваёй долі...

„А бывала яшчэ й так, што музыка быццам вырастаў у вачох людзей, і тады граў моцна, гучна: гудзяць струны, звоніць рымка, бас, як гром, гудзіць, і грозна будзіць ад сну і завець ён народ. Ёна людзі падымалі апушчаныя галовы, і гневам вялікім блішчалі іх вочы.

„Тады бляднелі і трасьліся, як у ліхаманцы, і хаваліся ад страху, як тыя гадзюкі, усе крыўдзіцелі народу. Многа іх хацела купіць у музыкі скрыпку яго, але ён не прадаў яе нікому. Ёна хадзіў ён далей між бедным людям і граньнем сваім будзіў ад цяжкага сну“.

Але злыя і моцныя людзі кінулі музыку ў вастрог, і ён там памёр. Тыя людзі, што яго загубілі, прабавалі йграць на яго скрыпцы, але нічога ня выходзіла з іх граньня, бо для іх было чужым народнае гора-

І вось разьбілася скрыпка. Але не загінулі ўспаміны аб „Музыцы“; на яго месца з асяродзішча народу зьявіліся другія, якія, як і ён, пачалі сваім граньнем прабуджаць народную сьвядомасьць.

Вось дзьве паралелі Багдановіча да поэмы „Сымон Музыка“. Па сюжэту ўсе тры творы досыць блізкія: ва ўсіх выпадках высока адараны poeta-артысты выходзіць з народу і народу аддае сваю таленавітасьць; нават бытавыя абставіны першага апавяданьня Багдановіча (пастушок-поэта, які ўцякае з бацькаўскага дому) блізкія да абставін поэмы Я. Коласа.

Я не хачу гэтым паказаць на магчымасьць якіх-небудзь перайманьняў ці ўплываў. Не, я адзначаю толькі цікавы факт некаторай блізкасьці сюжэтаў і падабенства ў трактоўцы агульнай тэмы,—падабенства, якое тлумачыцца агульнымі ўмовамі эпохі і больш-менш блізкім, амаль аднальковым у абодвух поэтаў падыходам да пытаньня аб прыродзе поэтычнае таленавітасьці і яе задач.

Я. Колас у сваёй поэме, пачатай ім яшчэ ў 1911 годзе, разьвівае прыблізна той самы сюжэт. Хлопчык-пастушок, яшчэ ў дзіцячых гадох адчуўшы ў сабе поэтычны дар, ідзе з сваёю скрыпкаю з бацькаўскага дому, туляецца па розных мясцох—вандруе з старым жабраком, працуе ў карчме, служыць музыкам у замку багатага пана і г. д., але ва ўсіх станах ён захоўвае сваю тонкую, абаяльную прыроду артыстага і сваё высокае не-рамесьніцкае служэньне мастацтву. Гэты сюжэт разьвіты на фоне шматвобразных бытавых малюнкаў і малюнкаў прыроды, зарысаваных з звычайнай, уласьцівай Я. Коласу, мастацкай прастаю і разам з тым маляўнічасцю і эмоцыянальнасьцю.

Але калі эпічна-спакойныя тыповыя зарысоўкі асоб, здарэньняў і малюнкаў прыроды і быту ў іншых творах Я. Коласа складаюць асноўную іх стыхію, то гэтага, мне здаецца, нельга сказаць пра поэму „Сымон Музыка“, дзе суб'ектыўная стыхія выступае на першы плян, а аб'ектыўная, тыповая, служыць для яе толькі агульным фонам.

Гэта суб'ектыўная стыхія ў даным творы і зводзіцца, галоўным чынам, да тых аўтарскіх паказаньняў аб прыродзе творчасьці наогул і свае паасобку,—паказаньняў, якія раскіданы па ўсёй поэме, асабліва ў тых яе мясцох, дзе даецца гісторыя прабуджэньня, росту і росквіту поэтычнае таленавітасьці Сымонкі. Да гэтых паказаньняў мы цяпер і зьвернемся.

Адукуль, з якіх першапачатковых крыніц псыхікі выходзіць поэтычнае натхненьне Сымонкі? Гэтае пытаньне поэма вырашае на першых старонках свае поэмы. Адной з самых раньніх крыніц натхненьня зьяўляецца ўзьнятая, дзіцячая яшчэ, чульлівасьць і ўспрыёмальнасьць. Гэтай дзіцячай успрыёмальнасьці, дзіцячай ігры выябражэньня ён прысьвячае глыбока прачулыя радкі. Ён характарызуе хлопчыка—Сымонку, будучага музыку-мастака, наступнымі словамі:

У яго быў сьвет цікавы,
 Свае вобразы, жыцьцё,
 І ў душы яго ўсе зьявы
 Сваё мелі адбіцьцё...
 У яго вачох жывых
 Думка нейкая бліскала...

Узьнятая ўспрыёмальнасьць накіравана ў Сымонкі на ўсё наўкольнае, асабліва на прыроду. Ён аддаецца глыбокаму, удумліваму адчуваньню:

На каменьчык сядзе ў збожжы,
 Ня схісьнецца і маўчыць,
 Ловіць сэрцам сьпеў прыгожы,
 Як жыццо загаманіць.
 Як завоняць. заіграюць
 Мушкі. конікі. жучкі.
 І галоўкай заківаюць.
 Засьмяюцца васількі.

Гэты раньні, прыродны дар поэтычнага сьветаадчуваньня, якім надараны, бязумоўна, і сам Я. Колас, poeta лічыць неразьвязанай таямніцай.

Ды ніхто ня знаў тых струнаў,
 Патайных ніцей душы.
 Што злучаюць гук пярунаў
 З немым голасам цішы...

Аднак, ён уносіць некаторае разьвязаньне і ў гэту першапачатковую таямніцу прыроднага таленту. Крыніцу гэтага таленту ён бачыць часткова ў атавізьме, у спадчыннасьці, у перадачы з роду ў род поэтычнай натхнёнай натуры. Калі бацька і маці ня толькі не заахвочвалі Сымонку да поэтычных мараў, але нават і не разумелі яго, то дзед Курыла, блізкі да яго па сваёй псыхічнай арганізацыі, добра разумеў хлопчыка-поэту і падзяляў яго думы і настроі. І мажліва, што родны дзед ці прадзед Сымонкі таксама, як і ён, былі вельмі ўспрыёмальнымі да прыроды і вакольнага жыцьця і перадалі яму ў спадчыну сваё сьветаадчуваньне. Трэба думаць, што надобная спадчынасьць мела месца і ў адносінах да Я. Коласа.

Але якое-б ні было першапачатковае пахаджэньне поэтычнага дару—спадчынна-радавое ці выключна-індывідуальнае, зьвязанае толькі з данай псыхічнай арганізацыяй,—усё роўна, калі гэты талент выявіўся ўжо ў дзяцінстве, у далейшым ён нямінуча будзе адчуваць тыя ці іншыя жыцьцёвыя ўплывы, пад якімі можа або замерці або расквітнець.

Талент Сымонкі расьце. І першым уплывам, які магутна адбіўся на яго росьце, трэба лічыць той народны анімізм, зьвязаны з мітатворчасьцю і наогул з народна-поэтычнай стыхіяй, якім аддае поэзія многіх беларускіх поэтаў паказанай вышэй эпохі, таксама як і поэзія Я. Коласа. Гэты анімізм, г. зн. шырокае адухаўленьне прыроды, зьяўляецца галоўным прадуктам для поэтычнага выябражэньня Сымонкі.

...І здавалася яму,
Што ён знае, як травінка
Сваю думае думу,
Што гаворыць жытні колас.
І аб чым шуміць ямень,
І чаго сьпявае ўголос
Мушка, конік, авадазень;
Што ўгары над срэбрам жыта
Пяе жаваранак той
Так прыгожа—самавіта;
І зачым у высь блакіту
Ідзе ветрык пехатой,
У высь тую, дзе хмурынкі
Над зямлёй плятуць вянкi...

Яму здаецца, што адухоўлены ня толькі птушкі і зьвяры, але і расьліны, і „беленькія хмурынкі“, і „нярухлівыя зоркі“. „Мы жывём—жывуць яны“,—кажа ён Ганьне. І калі Ганна пытаецца яго:

А скажы: і краскі жывы?
Ім баліць. як рвеш іх летам?—

Ён пераконана адказвае:

Ну, напэўна балець будзе.
Можа нават яны плачуць.
Толькі сьлёзак іх ня бачаць,
Ці ня хочуць знаць іх людзі.

Разам з анімізмам Сымонка з раньняга дзяцінства чарпае сваё натхненне і з сумежнае з анімізмам крыніцы—мітатворчасьці, адкуль чарпаюць і Я. Колас і поэты яго часу. І калі, напр., М. Багдановіч даведаўся аб мітолёгіі беларускай з апавяданьняў свайго бацькі, этнографа, добра знаёмага з беларускім фольклёрам, то Я. Колас і іншыя поэты, падобна Сымонку, непасрэдна, у народным асяродзішчы, даведаліся аб поэтычным сьвеце народных забабонаў і ў вакольнай вясковай прыродзе бачылі сваімі вачыма аднаўленьне старога, яшчэ ня зжытага народа, міта. І митатворчасць увайшла, як складаная частка, у арганізм іх поэзіі. Вось чаму і Сымонка спачатку толькі аналізуе прыроду, палахліва азіраецца на яе, поўныя цудоўных забабонаў і страху, якія засталіся ў спадчыну яму ад старых часоў, і ўсюды яму здаецца штосьці ня тутэйшае.

...Штось пабегла там у лозы,
Нешта скокнула пад мост...

Але потым гэта митатворчасць у яго паступова паглынаецца яго сьветлым поэтычным сьветаадчуваньнем і робіцца, як і ў творчасьці Я. Коласа, толькі формай мастацкага стылю, мастацкага аформленьня яго пачуцьця прыроды. Такі якраз від атрымлівае гэта митатворчасць, напр., у казцы на лілею, якую расказвае Сымонка Ганьне.

Другі фактар, які стыхійна дзейнічаў на разьвіцьцё поэтычнага дару Сымонкі,—гэта наўкольнае соцыяльнае жыцьцё. Як і беларускія поэты эпохі Якуба Коласа, Сымонка ўсвойвае гэты стыхійны ўплыў ня з кніг,

не ад асобных людзей, не з сямейнага толькі жыцця, але з шырокага народнага быту, усмоктвае яго з тэй народнай тоўшчы, у якой назбіралася шмат спадчынных соцыяльных тэм, чакаўшых свайго адбітку і ў поэзіі. Народна-песенныя соцыяльныя мотывы прышлі да яго ў спадчыну ад прадстаўнікоў старэйшых пакаленняў, адараных, як і ён, поэтычным сьветаадчуваньнем. Ён пачуў гэтыя мотывы спачатку ў песьнях дудароў, якія зачаравалі яго дзіцячае выябражэньне і рассунулі гарызонты яго назіраньняў („...цяпер“, г. зн. пасля іграньня дудароў, „пазнаў ён тое, чаго шчыра так шукаў“). І пасля гэтага першага ўражаньня ад народнай песьні, насычанай соцыяльна-бытавым настроём, Сымонка пачынае жыць новымі мотывамі, якія настойліва чуюцца яму ва ўсім вакольным жыцці:

Зыкі смутку, песьні волі
Чуў хлапчук з усіх старон.

Дзеся гэтага, як толькі перайшла ў яго рукі дудка дзеда Курылы, ён зразу найшоў сваёю іграю дарогу да народнага гора.

На прывсльлі, сеўшы ў полі,
Смутна стане хлопчык граць;
Льлюцца, тваюць зыкі болю,
Аж калоцяцца, дрыжаць...

І слухаюць яго граньне жнеі, таму што яна ім блізкая, яна родная іх набалеўшаму сэрцу:

Смутак жнск тых апране,
Разагнуцца і стаяць.
Як Сымон на дудцы стане
Жальбу сэрца выяўляць,
Так жа грае ён прыгожа—
Серп застыне ў іх руках,
І павісьне жменька збожжа
На разогнутых плячах.

Зрабіўшыся ўладаром скрыпкі, Сымонка яшчэ больш звязаў сваю таленавітасьць з тэмамі народнай нядолі.

...Сымонка неахвотна
Граў „кадрылі“, „кавалі“.—
Біў ён больш на лад маркотны,
Дзе пакутаю зямлі
Аддаваўся сьпеў гаротны,
Сьлёзы жаласьці цяклі,
І дзе чуўся жаль уціскі,
Крыўда, гора бедака.
Бо сьвет смутку болей блізкі
Быў для сэрца хлапчука.

Сымонку не даставала цяпер толькі жыцьцёвае практыкі, каб зрабіцца праўдзівым закончаным поэтай. Гэта быў трэці фактар у разьвіцьці яго поэтычнай таленавітасьці. І ён прайшоў гэтую суровую практыку, як прайшоў яе і Я. Колас і некаторыя другія беларускія поэты, уведаўшы ў свой час цяжкі лёс. Ён пачаў з адзінокага вандраваньня.

Я... так... хлопец... падарожны,
Праз сябе сам... Я... нічый!..

Гаворыць ён старому жабраку. З гэтым дзедам разам у двух ён перажыў паласу жабрацтва і блізка глянуў у твар вясковай рэчаіснасці.

Шлі яны ад хаты к хаце.
З вёскі ў вёску, з краю ў край,
У сярмяжках—латка ў лаце.
З адным толькі словам—дай!
І ў прыгодзе ўсё бывала:
Ціснуў холад іх, мароз,
Сьнегам вочы засыпала,
Ведаў торбачкі іх трос.
Як шалёны выў, сьмяяўся,
Біў у твар і з ног скідаў
Ды ў лахмоўце забіраўся.
Шапкі з іх галоў зрываў
І ганяў па сьнежным полі.
Злы, бязжаласны вар'ят.

Ён спрабаваў потым і долю парабка ў карчме Шлёмы. А таксама папаў і ў пышны замак пана, каб, убачыўшы на свае вочы драпежніцкае шчасьце нямогіх моцных і задаволеных, першы раз у жыцці глыбока задумацца над соцыяльнымі супярэчнасьцямі вакольнага жыцця:

Хто выводзіў тыя вежы?
Хто той замак будаваў?
Златаблескія адзежы
Хто для сьцен яго саткаў?
Чые рукі з мазалямі
Тут зьнясьлі свае дары?
Потам, кроўю і сьлязамі
Сцамантованы мур...
Ім—усё, а нам—нічога,
Адным жыць ды панаваць.
С другім—адна дарога:
Сваё жыццё марнаваць...

І дзеду Даніле ён паставіў цяпер другое вострае пытаньне—ужо не аб таямніцах мітатворчасці, аб якіх ён пытаўся ў сябра свайго дзяцінства—дзеда Курылы, аб прызначаных лёсам загадках старой соцыяльнасці. тады яшчэ не разьвязаных:

А скажы мне, дзеду любы,
Чаму так на сьвеце стала,
Што адным даецца мала,
А другому аж за губы?..

І тады-ж ён зразумеў канечную патрэбнасць пратэсту, барацьбы з злою няпраўдаю,—ён зразумеў, што (як ён гаворыць) „проціў сілы можна ставіць толькі сілу“. І калі ён зайграў на скрыпцы сярод пышных абставін замку і сярод яго гасьцей, у яго граньні адчуўся гнеў барацьбіта супроць соцыяльнай няпраўды:

Ён зайграў, і струны горка
Адклікаліся—гулі,
Адавала іх гаворка
Гневам, крыўдаю зямлі...

У жыццёвай практыцы Сымонкі значнае месца займае і яго каханьне да Ганны. Гэта таксама фактар росту і мужаньне яго таленту. Але каханьне і асабістае шчасьце не паглынаюць яго асноўных настройў і мотываў, што вельмі характэрна для прыроды творчасьці самога Я. Коласа: поэты яго пары не аддаюцца выключна лірыцы асабістага пачуцьця,—лірыка нацыянальна-соцыяльнага характару ў іх пераважае. Таксама намалёвана і творчасць Сымона ў часы росквіту яго каханьня. У Ганьне ён знайшоў сугучную натуру, якая адклікалася на яго лепшыя імкненьні. Дзеля гэтага каханьне яшчэ больш акрыляе яго, робіць больш моцным, больш духоўна вольным, і пры гэтым завастрае яго сьвядомасьць поэты—барацьбіта супроць зложыцьця і за новую, лепшую рэчаіснасьць. Калі ён у лесе, пад уражаньнем нядаўнага спатканьня з Ганнай, натхненна грае па просьбе пана, у яго граньні каханьне гармонічна пераблытваецца з скаргай на цяжкую нядолю і з парывамі да шырокай волі:

Ён іграў аб тым спатканьні,
Аб дзяўчынцы яснавокай,
Волі вольнай і шырокай,
Аб сваім іграў блуканьні
І аб долі адзінокай;
Ён іграў аб родным дому,
Аб жыцці сваім бязьлетным.
Аб імкненьні тым сусьветным,
Што чуваць у буры, грому...

Карыстаючыся каханьнем Ганны, якая ўступіла з ім на агульны жыццёвы шлях, Сымон канчаткова вырас у сапраўднага песьняра. І поэта, праводзячы яго ў далейшае працоўнае жыццё народнага сьпевака, гаворыць яму ўсьлед заключныя словы сваёй поэмы:

Пайшоў Сымон сваёй пудінай,
Бо ён прыроджаны пясняр.
Панёс ён людзям песень дар—
Агонь душы і сэрца жар,
Панёс пяснярскай каляінай.

Ён пайшоў тэй „пяснярскай каляінай“, па якой сам Якуб Колас ідзе ўжо дваццаць гадоў, уступаючы ў трэцяе дзесяцілецьце свайго ганаровага служэньня беларускаму поэтычнаму мастацтву.

Але, апавядаючы аб сваім Сымоне, які шчасьліва перамог, як і сам Якуб Колас, усе перашкоды на шляху да росквіту свайго таленту, poeta не адзін раз выяўляе засмучэньне па выпадку таго, што цяжкія ўмовы жыцьця дарэволюцыйнай Беларусі не давалі магчымасьці разьвіцця многім дачасна загінуўшым талентам людзей з народу:

Эх, чаго нам ня прышлося,
Брацьця мілыя, у жыцці.
Колькі талентаў зьяўлося,
Колькі іх і дзе ляжыць
Невядомых, няпрызнаных,
Неаплаваных нікім,
Толькі ў полі адсьпяваных
Ветру посьвістам пустым...

Мы, вядома, усе далучымся да тужлівай заявы паэты. Але мы разам з тым выкажам цвёрдую ўпэўненасьць у тым, што тыя беларускія песьняры, якія, як і Якуб Колас, ужо паўсталі ва ўсю веліч сваёй талентавітасьці і выклікалі да жыцця другіх паэтаў, выклічуць цяпер, пры новых умовах адроджанай Беларусі, цэлы шэраг маладых талентаў.

Я вярнуся яшчэ раз да невялікага апавяданьня М. Багдановіча, якое канчаецца свайго роду прарочымі радкамі.

Цяжкі быў вялікі ўчынак гэтага першага музыкі, які вышаў з народу і служыў народу сваім мастацтвам, самаахвярна праходзячы па свайму жыццёваму шляху. Але за ім пайшлі другія. „І спаміж таго народу,— канчае аўтар сваё апавяданьне,— катораму ён калісь граў, выйдуць дзесяткі новых музыкаў і граньнем сваім будуць будзіць людзей к сьвету, праўдзе, брацтву і свабодзе“.

Няхай-жа паэта Якуб Колас, сам вышаўшы з народу і прайшоўшы даўгі і славы дваццацігадовы шлях літаратурнай работы, жыве яшчэ шмат гадоў і няхай ён сваім прыкладам выклікае да творчасці ўсё новых і новых „музыкаў“ поэзіі на карысьць і далейшы росквіт беларускай культуры.